

L. N. Tolstoj
ANA KARENJINA I

Izdavač:
NEVEN
Gajeva 14, Beograd
tel/fax: 011 / 2100 - 432

Za izdavača:
MIKO JEREMIJEVIĆ

Štampa:
NEVEN

Tiraž 500

ANA KARENJINA

knjiga I

Moja je osveta, ja ću vratiti.

PRVI DEO

I

Sve srećne porodice liče jedna na drugu, svaka nesrećna porodica nesrećna je na svoj način.

U kući Oblonskih prava je uzbuna. Žena je doznala da joj je muž bio u intimnim odnosima sa njihovom bivšom guvernantom Francuskinjom, pa mu je kazala da ne može živeti s njim pod jednim krovom. To stanje traje evo već treći dan, i muči i njih dvoje i sve članove porodice, i svu čeljad u kući. Svi članovi porodice i čeljad osećaju da nema smisla da i dalje žive zajedno, i da među ljudima koji se slučajno nađu u kakvoj drumskoj mehani ima više veze nego među njima, članovima porodice i ukućanima Oblonskih. Žena ne izlazi iz svojih soba, a muža već treći dan nema kod kuće. Deca tumaraju po celoj kući kao izgubljena, Engleskinja se zavadila s ekonomkom i napisala cedulju prijateljici moleći da joj nađe kakvo drugo mesto, kuvar otišao od kuće još juče o ručku, kuvarica za mlađe i kočijaš molili su da ih isplate.

Trećeg dana posle svađe, knez Stepan Arkadijevič Oblonski – Stiva, kako su ga obično zvali – probudio se u obično vreme, to jest u 8 sati ujutru, ali ne u sobi za spavanje svoje žene, već u svome kabinetu, na divanu od saktijana. On okrenu svoje puno, iznegovano telo na oprugama divana, kao da hoće još dugo da

spava, obgrli s druge strane uzglavlje i pritište obraz uza nj, ali odjednom skoči, sede na divan i otvori oči.

»Da, da, kako ono beše? – mislio je, sećajući se sna. – Da, kako ono beše? Aha! Alabin je davao ručak u Darmštatu; ne, nije u Darmštatu, već nešto americko. Da, jer tamo je Darmštat bio u Americi. Jeste, Alabin je davao ručak na staklenim stolovima, a stolovi su pevali: *Il mio tesoro*,¹ nije *Il mio tesoro*, nego nešto lepše; bili su i nekakvi mali bokalčići, »bokalčići-žene«, sećao se on.

Oči Stepana Arkadijeviča veselo zasijaše, i on se zamisli smešeći se. »Jest, bilo je lepo, vrlo lepo. Bilo je još mnogo lepih stvari tamo, ali se ne mogu rečima iskazati, ni mislima na javi oživeti.« I spazivši prugu svetlosti koju je sa strane propuštala jedna čohana zavesa, on veselo spusti noge s divana, napipa papuče ovičene zlaćanim saktijanom, koje mu je žena izvezla (kao poklon o rođendanu, lane), i, po staroj devetogodišnjoj navici, ne ustajući, pruži ruku prema mestu gde mu je u sobi za spavanje bio okačen *halat*.² I tada se odjednom seti kako i zašto ne spava u sobi za spavanje svoje žene, već u kabinetu; osmeha mu nestade s lica, čelo mu se nabra.

»Ah, ah, ah! Ah...« zajauka on, sećajući se svega što je bilo. I opet mu iziđoše pred oči sve pojedinosti njegove svađe sa ženom, sva bezizlaznost njegova položaja, i, najmučnije od svega, njegova vlastita krivica.

»Jest! Ona neće, i ne može mi oprostiti. I što je najstrašnije, svemu tome ja sam kriv – kriv sam, ali ne krivac. U tome i jeste sva tragedija« – mislio je on. – »Ah, ah, ah!« ponavljao je očajno sećajući se najtežih utisaka iz te svadbe.

Najneprijatniji bio mu je onaj prvi trenutak kada on, vrativši se iz pozorišta veseo i zadovoljan i sa velikom kruškom za ženu u ruci, ne nađe ženu u salonu, na svoje iznenađenje ne nađe je ni

1 Moje blago (ital.).

2 Domaća haljina (prim. prev.).

u kabinetu, i najzad je ugleda u sobi za spavanje, sa onim nesrećnim pisamcetom, koje ga je odalo, u ruci.

Ona uvek zabrinuta i užurbana, a po njegovu mišljenju i malo ograničena Doli, sedela je nepomično s pisamcetom u ruci, i s užasom, očajanjem i srdžbom gledala u njega.

– Šta je ovo? Je li? – pitala je pokazujući pisamce.

I pri sećanju na to, kao što često biva, Stepanu Arkadijeviču bilo je krivo ne toliko što se to desilo, koliko što je onako odgovorio ženi na to pitanje.

S njime se u taj mah desilo ono što se obično dešava s ljudima kada ih iznenada uhvate u nečem sramnom. On nije uspeo da podesi lice prema položaju u kojem se našao kad se otkrila ta njegova krivica. Mesto da se nađe uvređen, da poriče, da se pravda, da moli za oprostjenje, da ostane čak i ravnodušan – sve bi to bilo bolje od onoga što je uradio – na licu mu (»to su refleksi mozga«, pomisli Stepan Arkadijevič, koji je voleo fiziologiju), na licu mu sasvim nehotice zaigra običan, dobroćudan, i zato glup osmeh.

Taj glupi osmeh nikako nije mogao sebi da oprost. Kad vide taj osmeh, Doli zadrhta kao od fizičkog bola. Izli sa urođenom joj prgavošću potok oporih reči, i pobeže iz sobe. Otada nije htela da vidi muža.

»Svemu je tome kriv onaj glupi osmeh«, mislio je Stepan Arkadijevič.

»Ali šta da se radi? Šta da se radi?« govorio je sebi u očajanju, i nije nalazio odgovora.

II

Stepan Arkadijevič bio je iskren prema samom sebi. Nije mogao sebe varati i obmanjivati da se kaje za svoje ponašanje. Nije mogao da se kaje što on, lep, zaljubljen čovek od trideset i četiri godine, nije bio zaljubljen u ženu, majku petoro žive i dvoje

umrle dece, koja je bila samo godinu dana mlađa od njega. Kajao se samo zato što nije umeo stvar bolje da sakrije od žene. Ali je osećao svu težinu svoga položaja, i žalio je ženu, decu i sebe. Može biti da bi umeo i bolje sakriti svoj greh od žene da je znao kako će to na nju uticati. Jasno je da nikad nije o tome dublje razmišljao; ali mu se nejasno činilo da žena odavno nazire da joj on nije veran, i da na to gleda kroz prste. Njemu se čak činilo da ona, istrošena, postarela, nimalo više lepa, niti ičim privlačna, obična žena, koja je samo dobra mati – da ona iz osećanja pravičnosti mora biti popustljiva. Ispalo je sasvim drukčije.

»Ah, to je strašno! Oj, oj, oj! Strašno! – ponavljao je Stepan Arkadijevič i nije mogao ništa da smisli. – I kako je dotada sve bilo lepo, kako smo lepo živeli! Ona je bila zadovoljna, srećna sa decom, ja joj nisam ni u čem smetao, ostavljao sam joj da se brine o deci i o domazluku kako je htela. Ali, istina je, nije lepo to što je ona bila guvernanta u našoj kući. Nije lepo! Ima nečeg odvratnog i gadnog u tome kad se domaćin udvara svojoj guvernanti. Ali kakva guvernanta! (On se živo seti crnih, đavolastih očiju m-lle Roland, i njezina osmejka.) Međutim, dok je ona bila kod nas u kući, ja nisam s njom ništa imao. A najgore je to što ona već... Samo je još to trebalo, kao za pakost! Oj, oj, oj! Ali šta da se radi, šta da se radi!«

Odgovora nije bilo osim onoga opšteg odgovora koji život daje na sva najzamršenija i najzagonetnija pitanja. Taj je odgovor: živeti uz svakodnevni program, to jest zaboravljati. Da nađe zaborava u snu, bilo je nemoguće, bar do iduće noći; nije se mogao ni vratiti onoj muzici koju su pevale bokalčići-žene; dakle, treba se predati životnom snu.

»Videćemo docnije«, reče u sebi Stepan Arkadijevič, ustade, obuče sivi halat postavljen plavom svilom, steže oko sebe gajtan s kičankama, i povukavši dosta vazduha u široki grudni koš, uobičajenim bodrim korakom izbačenih stopala koja su tako lako nosila njegovo puno telo, priđe prozoru, podiže zavesu i jako

zazvoni. Čim zvonce odjeknu, uđe stari prijatelj kuće, sobni sluga Matvej, noseći haljine, cipele i telegram. Odmah za Matvejem uđe i berberin sa svojim priborom.

– Ima li što iz kancelarije? – upita Stepan Arkadijevič, uze telegram i sede pred ogledalo.

– Na stolu je – odgovori Matvej, pogleda upitno i bolećivo gospodina, i počutavši malo dodade s lukavim osmejkom: – Kočijaš je opet slao čoveka.

Stepan Arkadijevič ništa ne odgovori i samo u ogledalu pogleda Matveja; po pogledu kojim su se u ogledalu sreli, videlo se da se oni razumeju. Pogled Stepana Arkadijeviča kao da je govorio: zašto mi to govoriš? zar ne znaš?

Matvej metnu ruke u džepove kaputa, izbaci nogu, i smešeći se ovlaš i ćuteći, dobrodušno pogleda svoga gospodina.

– Kazao sam mu da dođe u nedelju, a dotle da ne uznemiruje uzalud ni vas ni sebe – izgovori on očevidno ranije pripremljenu rečenicu.

Stepan Arkadijevič razumeđe da je Matvej hteo da se šali i da skrene pažnju na sebe. Otvorivši telegram, on ga pročita, dovičajući se šta treba da znače izvrnute, kao i uvek, reči, i lice mu se razvedri.

– Matveje, moja sestra Ana Arkadijevna stiže sutra – reče, zastavivši za trenutak glatku do sijanja berberinovu ruku koja je brijala rumenu putanju između dugih kovrdžastih zalizaka.

– Hvala bogu – reče Matvej, pokazujući tim odgovorom da i on, kao i gospodin, razume značaj toga dolaska, tj. da Ana Arkadijevna, ljubimica sestra Stepana Arkadijeviča, može pripomoći izmirenju muža i žene.

– Sami ili s mužem? – upita Matvej.

Stepan Arkadijevič nije mogao govoriti, jer mu je berberin baš u taj mah brijao gornju usnu, već podiže jedan prst. Matvej u ogledalu klimnu glavom.

– Sami. Da se spremi gore?

– Javi Darji Aleksandrovnoj, pa kako ona naredi.
– Darji Aleksandrovnoj? – kao sumnjajući ponovi Matvej.
– Jest, javi. Evo uzmi i telegram, pa doći da mi kažeš šta su ti rekli.

»Hoćete da pokušate«, razumede Matvej, ali reče samo: – Razumem.

Stepan Arkadijevič beše se već umio i očešljao i htede da se oblači, kad se Matvej, oprezno stupajući u čizmama koje su škripale, vrati u sobu s telegramom u ruci.

– Darja Aleksandrovna naredili su mi da kažem da oni putuju. Neka radi kako mu je, tj. vama, volja – reče on, smešeći se samo očima, i metnuvši ruke u džepove i oborivši glavu, upre pogled u Stepana Arkadijeviča. Stepan Arkadijevič ućuta. Dobroćudan i malo tužan osmeh ukaza se na njegovu lepom licu.

– A? Matveje? – reče on mašući glavom.

– Ništa, gospodine, udesiće se – reče Matvej.

– Udesiće se?

– Dabogme.

– Misliš? Ko je to? – zapita Stepan Arkadijevič kad iza vrata ču šuštanje ženskog odela.

– Ja sam – odgovori čvrst i prijatan ženski glas, i kroz vrata se pomoli ozbiljno, boginjavo lice Matrjone Filimonovne, dadilje.

– Šta je, Matrjoša? – upita je Stepan Arkadijevič idući joj u susret.

Iako je Stepan Arkadijevič bio kriv pred ženom, i to osećao i sam. skoro svi u kući, čak i dadilja, najveći prijatelj Darje Aleksandrovne, bili su na njegovoj strani.

– Šta je? – reče on snuždeno.

– Idite, gospodine, pokorite se još jedanput. Može dati bog. Mnogo joj je teško, žalost je i pogledati je, a i u kući se sve okrenulo tumba. Treba se smilovati na decu. Pokorite se, gospodine. Šta ćete! Ko priznaje...

– Ali neće me primiti...

– Vi učinite svoje. Bog je milostiv, molite se njemu, gospodine, molite se njemu.

– Pa dobro, napred, Stepane! – reče Stepan Arkadijevič i odjednom pocrvene. – Daj da se obučem – reče Matveju i brzo skide halat.

Matvej je već držao raširenu, spremljenu košulju, oduvavajući s nje nešto nevidljivo, i sa očiglednim zadovolstvom obuče je na iznegovano telo svoga gospodina.

III

Pošto se obuče, Stepan Arkadijevič se namirisa mirisima, popravi rukave košulje, vičnim pokretom razmesti po džepovima cigarete, novčanik, kutiju sa palidrcima, sat sa dvostrukim lancem i drangulijama, i otresnuvši maramicom, osećajući se čist, namirisan, zdrav i fizički raspoložen i pored svoje nesreće, izađe, lako se odbijajući nogama, u trpezariju, gde ga je već čekala kafa, a pored kafe i pisma i akta iz kancelarije.

On pročita pisma. Jedno, od trgovca koji je hteo da kupi šumu na imanju njegove žene, bilo je vrlo neprijatno. Ta se šuma neophodno morala prodati; ali sad, dok se ne pomiri sa ženom, o tome nije moglo biti ni reči. Najneprijatnije je to što se u njegovu izmirenje sa ženom upliću, eto, i materijalni interesi. I misao da se on rukovodi tim interesom, da zbog prodaje šume želi da se izmiri sa ženom – ta misao vređala ga je.

Kad je bio gotov s pismima, Stepan Arkadijevič primače kancelarijska akta, prelista brzo dva predmeta, velikom pisaljkom pribeleži nekoliko napomena sa strane, i oturivši akta, poče piti kafu. Pijući kafu, otvori jutrošnje, još vlažne novine, i poče ih čitati.

Stepan Arkadijevič primao je i čitao liberalne novine, ali ne krajnje liberalne, nego one kojih se držala većina. I, ne gledajući